Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda"
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 245. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 24-го ГРУДНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 24, 1983 No. 245. VOL. XC.

Українські науковці виступатимуть на з'їзді славістів

Ню Йорк. — Річна конференція членів Американської Асоціяції Викладачів Слов'янських та Східньоевропейських Мов (ААТСЕЛ) відбудеться цього року тут від середи до п'ятниці 28-30-го грудня, в готелі Рузвелт, при Медісон та 45-ій вулиці. В середу, 28-го грудня, відбудуться дві сесії присвячені темам української літератури.

В год. 3:30-5:30 буде сесія про Українсько-німецькі літературні зв'язки. Предсідником сесії є Віталій Кейс, секретарем — Марта Кухар, а доповідачі: В. Флайшман („Поетичний голос П. Селана, як перекладача"), Альберт Кіпа („Українське сприймання Гайне"), і Богдан Рубчак („Стус і німецький романтизм").

Вечором від год. 7-9-ої, в залі Іст Енд, відбудеться сесія Міжнародного Товариства ім. Івана Франка.

Сесією проводитиме Лариса Онишкевич, секретар Леонід Рудницький. Доповіді читатимуть: Ася Гумецька („Історичні та стилістичні аспекти поеми 'Іван Вишенський' "), Дмитро Штогрин („Іван Франко та літературні дослідження"), Наталія Пазуняк („Франкові 'Поєдинок' та 'Похорон' ") та Л. Рудницький („Баляди Ґете в перекладах Франка").

На Франківську сесію є запрошені всі зацікавлені.

Відкрилася велика виставка ікон у Вінніпеґу

Вінніпеґ, Ман. (А.К.). — Цілий місяць, у центрі якого є Різдвяні свята і Новий рік, аж до 15-го січня 1984 року триватиме тут в Осередку Української Культури і Освіти одна з рідкісних виставок під назвою „Ікона", на якій зібрано 64 історичні і сучасні зразки цього релігійного мистецтва.

Виставку відкрито ввечері у п'ятницю, 16-го грудня ц.р., словом д-ра Всеволода Ісаєва, професора Торонтонського університету, у присутності 60 осіб, у тому яких 20 з англійських мистецьких кіл. Програмка виставки з іконою Вишгородської чудотворної Пречистої на обкладинці подає загальний опис та список виставлених ікон, життєписи шістьох українських іконографів, що їх твори є на виставці (О.Мазурик, Т.Ю. Снігурович, А. Коваль, Ю. Козак, Д. Бартошук, Віра Сенчук), та список колекторів, які склали цю виставку. Крім чотирьох ікон з власних фондів Осередку та трьох з Музею св. Володимира у Вінніпеґу, решту виставки влаштували якраз ці колектори, всебільший гурт яких слід привітати.

Окремо слід визначити справу неофанатика української ікони проф. д-ра Т.Ю. Снігуровича, який дав на виставку 10 ікон своєї роботи, чотири зі своєї колекції (дві О. Мазурика та дві Ю. Козака) та в окремій рамі ще й два десятки своїх мініятюрних ікон у золоті, сріблі й емалі, розміщених довкола більшого розміру св. Юрія у чистому золоті.

Іншу атракцію виставки творять дві ікони плоскорізьби Пречистої у дереві мистця Романа Коваля.

У величності й святковості виставки „Ікона" вражали такі недогляди як, наприклад, допущення трьох „рускіх" ікон на неї та участь зайвого в ній чужинця з Оттави (аж десять ікон), від початку до кінця англомовна програма (тільки 64 назви ікон українськими літерами), до якої додано вступ іншого чужинця, і, врешті, предовгий дуже інтернаціональний спільний реферат ще двох не-українців, які говорили про „рашен" ікону.

Д-р Т. Снігурович, який брав участь у дискусії після цієї доповіді, слушно пригадав управі та доповідачам, що вся імпреза відбувалася таки в осередку української культури та перед тим, як говорити про „рашен" ікону, таки слід трохи навчитися з історії і бодай приблизно знати, що перед Новгородом і Москвою таки був Київ, світло культури в тій частині Европи, яка дійсно пов'язана з іконою і її мистецтвом.

Помер заслужений союзовець С. Мотрович

Акрон, Огайо. — В п'ятницю, 21-го жовтня ц.р., тут помер нагло секретар 295-го Відділу св. п. Станислав Мотрович.

Покійний народжений 15-го грудня 1926 року в селі Підгір'я, повіт Богородчани. До Акрону приїхав в 1958 році і негайно включився в працю української громади, ставши членом місцевої української католицької церкви, членом 295-го Відділу УНС. В 1958 і 1959 роках був головою відділу УККА, а в 1960 році касиром, як також членом Управи Шевченківського Комітету.

Св. п. С. Мотрович

Від 1959 до 1968 року сповняв совісно функцію касира 295-го Відділу УНС, а від 1969 року як секретар Відділу всеціло посвячував з великою ревністю свій час від зарібкової праці у фабриці на приєднування нових членів для Відділу, а часто їздив за членськими вкладками. Був делеґатом на Конвенціях УНСоюзу, починаючи від 1966 року в Чикаґо та до останньої минулого року в Рочестері.

Належав до Клюбу Заслужених Союзовців.

Працював 30 років у фабриці машиністом, а кілька років перед емеритурою, з огляду на погіршення стану здоров'я, був канцелярійним урядником, і в 1980 році перейшов на емеритуру.

Залишив у смутку дружину Анну, доньок Софію і Розалію з дітьми.

Прощальну промову по похороні — на цвинтарі виголосила Ґеновефа Жеребняк, почесний член Головного Уряду УНС.

РЕЧНИК ПОЛІЦІЇ ТА АРМІЇ Сальвадору повідомив, що поліція арештувала капітана сальвадорської армії, якого обвинувачують у виданні наказу своїм підвладним убити двох американських цивільних дорадників у 1981 році. Речник сказав, що згідно з ордером на арешт, виданим верховним командуванням армії, сальвадорська поліція арештувала капітана Едварда Альфонса Авілю ще в понеділок. Два американці — Майкл Ґеммер і Марк Перлмен — були дорадниками сальвадорського уряду з питань розподілу землі. Їх застрілили разом з головою сальвадорської комісії розподілу землі Родольфо Вієра 3-го січня 1981 року в каварні готелю в столиці Сальвадору.

НОВА ЕПАРХІЯ СВ. ЙОСАФАТА У ПАРМІ

Його Святість Папа Іван Павло II створив нову Епархію для вірних Української Католицької Церкви в ЗСА з осідком у Пармі, Огайо. Від початку свого понтифікату Папа Іван Павло II виявляє велике зацікавлення східніми Церквами і робить все можливе, щоб сприяти їх розвиткові. Протягом минулих двох років, вперше в історії, румуни, халдейці, вірмени і білоруси-католики в ЗСА одержали своїх власних єпископів. Додаткові єпископи були призначені для вірних Церкви маронітського обряду в ЗСА та Канаді, як також для наших закарпатських братів і сестер — русинів.

Створенням нової Епархії для українців католиків у ЗСА Святіший Отець хоче, щоб як священики, так і миряни мали якнайкращу душпастирську опіку. Беручи до уваги широку територію філядельфійської Української Католицької Архиепархії і постійний рух населення, зокрема у південних стейтах, Святіший Отець передбачає ще більший ріст Української Католицької Церкви у цій нашій великій країні Америки. Тому що на території нової Епархії Парми-Клівленду у стейті Огайо є найбільше скупчення наших вірних, там створено новий єпископський осередок; так що з Парми і пастирського центру єпископа у цьому місті вірні разом із священиками і єпископами ще краще будуть помагати ростові Української Католицької Церкви на цій території. Нова Епархія буде складатися із стейтів Огайо, Західньої Вірджінії, Кентакі, Теннесі, Міссісіпі, Алабами, Джорджії, Фльориди, Північної й Південної Каролайн та західньої Пенсильванії (яка обіймає пітсбурґський і джонставнський деканати). На цій широкій території Епархії існує 37 парафій та місій.

Я бажаю прилюдно подякувати Його Святості за батьківську дбайливість і опіку над вірними і священиками нашої Української Католицької Церкви.

Нова Епархія матиме офіційну назву: Українська Католицька Епархія св. Йосафата у Пармі. Його Святість назначив першим єпископом нової Епархії дотеперішнього єпископа-помічника Владику Роберта Михаїла (Москаля).

З великою радістю пересилаю особисті побажання та благословення вірним, священикам нової епархії і новому епархіяльному єпископові. Бажаю висловити йому ґратуляції та одночасно прилюдно подякувати йому за його льояльну й віддану працю для Церкви на становищі єпископа-помічника, пароха митрополичого собору у Філядельфії, генерального вікарія і канцлера, а також за його працю у різних ділянках адміністрації, якій він присвячував сумлінну увагу. Я глибоко переконаний, що під його проводом нова Епархія буде рости духово і фізично, зокрема у „соняшному районі".

Хай Господь благословить його в його новому завданні і завершить його кожний апостольський почин успіхами на славу Бога, на прославу нашої Святої Церкви, добро Української Католицької Церкви і спасення душ.

† **Стефан**
Архиєпископ-Митрополит

20-го грудня 1983 року.

В Польщі закликатимуть священиків не займатись політикою

Варшава, Польща. — Польський кардинал Юзеф Ґлемп, примас Польщі, заявив у понеділок, 19-го грудня, що він звернеться до польських священиків з закликом „не займатися політикою".

Кардинал зробив свою заяву у різдвяній відозві, яка закликає до замирення, що повинно наступити між Церквою, яка стала притулком духа забороненої профспілки „Солідарність", та владою.

Як відомо, минулого тижня власті арештували священика Єжи Попелюшка, заявивши, що при обшуку його мешкання знайшли речі, „які не повинен мати священик". Заяву про арешт, обшук і результати обшуку зробив речник уряду Єжи Урбан. Потім польська офіційна преса повідомила, що на вимогу Церкви священик Попелюшко був звільнений.

В неділю священик Попелюшко у проповіді в своїй церкві св.Станіслава Коста у Варшаві сказав, що ті матеріяли, які були нібито знайдені у його мешканні, в дійсності були підкинуті органами безпеки, а тому можна зробити тільки один висновок, що „вся затія з арештом і обшуком була чистою провокацією".

Священик Попелюшко відомий своїми симпатіями до забороненої профспілки „Солідарність" і явно висловлює свої протикомуністичні погляди, наприклад, на початку цього місяця під час Служби Божої з нагоди свята св. Варвари він зобразив комунізм як „відкриту рану" на тілі народу.

Близькі до священика Попелюшка джерела повідомили, що 11-го грудня друзі священика, коли довідалися, що його викликають до прокуратури і що існує можливість обшуку і арешту, прийшли до нього і забрали всі можливі компромітуючі матеріяли, як, наприклад, листівки „Солідарности", значки тощо. Так, що поліція не могла нічого знайти, крім того, що сама принесла і підкинула.

Інші повідомлення з Польщі говорять, що там польське телебачення закупило американський фільм „Один день пізніше", який показує жахливі наслідки ракетноядерного удару.

Я. АРАФАТ ЗУСТРІВСЯ З Г. МУБАРАКОМ

Каїр, Єгипет. — Лідер ПВО Ясір Арафат, якого евакували з північноливанського порту Тріполі разом з вірними йому 4,000 палестинських партизанів, зустрівся в четвер, 22-го грудня, в Каїрі з президентом Єгипту Госні Мубараком.

Це перші відвідина Арафата в Каїрі за останні шість років. Як відомо, Палестинська Визвольна Організація, головою якої є Арафат, та 17 інших членів Арабської ліги зірвали дипломатичні відносини з Єгиптом тоді, як Єгипет підписав мирну угоду з Ізраїлем.

При зустрічі на сходах президентського палацу обидва лідери обнялися і провели двогодинну розмову в палаці.

Після переговорів президент Мубарак назвав Арафата „борцем і поміркованим лідером палестинців, які боряться за законні права палестинського народу". Арафат зі свого боку похвалив Єгипет як „дійсного захисника палестинського народу і чемпіона відвоювання Палестини".

В Ізраїлі офіційні представники уряду засудили тепле прийняття, дане Арафатові в Каїрі як „важкий удар по процесі відновлення миру на Близькому Сході".

Арафат прибув до Каїру на гелікоптері в середу після того, як він приїхав з Ливану упорт Ізмаїлію на Суецькому каналі. Деякі офіційні особи в Каїрі вітали відвідини Арафата як жест замирення з одною арабською країною, яка встановила мир з Ізраїлем. Але інші вважали приїзд Арафата як ознаку розпачу Арафата після примусового від'їзду з Ливану з оточення бунтівників його власного партизанського руху. В самому таборі прихильників Арафата панує також роздвоєння відносно такого кроку Арафата. Його найближчий співробітник Салеґ Халєф відмежувався від такого кроку і назвав його особистою справою Арафата.

Інші групи ПВО також не схвалили такої ініціятиви свого лідера назвавши її „безвідповідальною поведінкою".

Адміністрація президента Роналда Реґена привітала зустріч між Арафатом і Мубараком, як „заохочуючу подію" в напрямі відновлення мирних зусиль на Близькому Сході.

„СВОБОДА" У СВЯТОЧНОМУ ЧАСІ

У Різдвяносвяточному часі Головна Канцелярія УНСоюзу і В-во „Свобода" будуть закриті у три понеділки підряд — 26-го грудня 1983 року, 2-го і 9-го січня 1984 року. У ці дні щоденник не друкуватиметься.

В АМЕРИЦІ

ХВИЛЯ МОРОЗУ ТА СНІГІВ навістила майже цілий терен ЗСА. Найбільше потерпіли від несподіваного на цю пору року зимна середні та північні стейти, де температура впала близько або і нижче зера. В останніх днях померло у наслідок холоду біля 50 осіб. Холод загостив також до Ню Йорку та околиці, де в середу 21-го грудня було лише 14 ступенів Фаренгайта. Найнижчу температуру зареєстровано в Північній Дакоті, де було 79 ступенів нижче зера.

ВІДОМА В ЗСА ФІРМА Гербера, що виробляє харчові продукти для дітей, мусіла відкликати з ринку 48,000 слоїків їжі для немовлят тому, що в декількох знайдено кусочки алюмінію. Наразі відкликано лише продукти в Каліфорнії, де знайшли алюміній.

СПРОБА ПРИПИНИТИ ВЖИВАННЯ наркотиків серед військових частин ЗСА натрапляє тепер на великі труднощі. Показується, що аналіза мочі, яка має бути покажчиком вживання марихуани чи інших наркотиків, не завжди правильна, і деякі з військовиків, що їх звільнили зі служби на підставі такої аналізи, тепер це оспорюють в судах.

ШИРОКО ВІДОМИЙ австралійський мільйонер і власник декількох великих пресових концернів в ЗСА Руперт Мирдок закупив до своєї „збірки" ще один популярний щоденник, а це „Чикаго Сан-Таймс". Цей щоденник має 649,000 накладу. Ціна купна його була 90 мільйонів долярів і хоч спершу було декілька інших кандидатів Р. Мирдок їх переміг.

МІСТО НЮ ЙОРК ДАЛО згоду на будову нових чотирьох хмародерів, що постануть в околиці славного Таймс Сквер на 42-ій вулиці. В них буде місце не лише на бюра, але також на готель, театри та крамниці.

РОДИНА РОКЕФЕЛЛЕРІВ з Ню Йорку віддає частину своїх земельних посілостей для публічних парків. 3,500-акрова посілість, що розташована в Покантіко Гіллс, є у володінні Рокефеллерів вже шість поколінь. Тепер 743 акри цієї землі стануть парком відразу, а дещо пізніше ці мільйонери дадуть під публічний парк ще 1,000 акрів.

АВСТРІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ повідомила у середу, 21-го грудня, про арешт п'ятьох осіб і вилучення у них 10 зливків золота, позначених числами, які були на 6,000 зливках, украдених минулого місяця в Британії. Поліція також сказала, що арештовані мали намір продати золото як частину трьох тонн золота в зливках, украденого 26-го листопада на летовищі Гітров біля Лондону.

ШВЕЦІЯ ЗАБОРОНИЛА відправлення до Совєтського Союзу 30 тонн вантажу, яким був зроблений в ЗСА надзвичайно складний і чутливий комп'ютор, клясифікуючи його як „воєнний матеріял". Речник уряду заявив, що цей товар вийде зі Швеції лише тоді, як фірма в Мейнард, Массачусетс, попросить повернути цей комп'ютор.

ПОЯВИВСЯ АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ НА 1984-ий РІК

Джерзі Сиਤі. — Як і кожного року, вже 74 раз появився у Видавництві „Свобода", 21-го грудня ц.р., новий календар-альманах УНСоюзу на наступний 1984 рік, частково присвячений 90-річчю УНСоюзу, — річниці, що якраз припадає на 22-го лютого 1984 року.

Цей „Альманах УНС 1984" має гарну чотирикольорову обкладинку мистця Богдана Титли і 248 сторінок, на яких вміщено 36 статтей, есеї і віршів та календаріюм і оголошення.

Всі вірші стосуються Патрона УНСоюзу і Пророка України Тараса Шевченка, бо це якраз у 1984 році припадає 170-та річниця з дня народження та 20-та річниця побудови пам'ятника Шевченкові у Вашінґтоні.

Зміст Альманаху складається з чотирьох розділів під такими заголовками: Батькові УНСоюзу — 90 років, де є 11 окремих творів, з чого частина має безпосереднє відношення до УНСоюзу, його історії та його видань, і де знаходимо такі відомі в журналістичному світі імена, як Іван Кедрин, Степан Куропась, Володимир Барагура, Ольга Кузьмович, Ікер та інші; другий розділ — Наше недавнє минуле, містить матеріяли кількох авторів з українських визвольних змагань (Усусуси, Зимовий похід і Листопад), есей Яра Славутича до 50-річчя масового розстрілу українських письменників большевиками в Україні, та інше;

третій розділ — Література, мистецтво, музика, охоплює есеї про музик світу (автори — О.Бризгун Соколик і Р. Савицький), про образотворче мистецтво (О. Лукашевич-Полон) та кілька художніх нарисів (В. Ярмоленко, Я. Курдидик та інші); четвертий розділ — Подорожі і спогади, містить репортажі з Австралії й Бразилії, в'язничні спогади (Я. Сусленський) та інші цікаві речі.

Альманах вже розсилається. Його дістануть у першу чергу ті, що вже замовили собі цей Альманах. Проте, як і попередніми роками, наклад календаря-альманаху дещо більший, щоб дати можливість набути його тим бажаючим, які ще не замовили собі його, але зроблять це незабаром. Ціна „Альманаху УНС 1984" — 8 долярів, не зважаючи на те, що кошти друку знову зросли в цьому році.

Заголовна сторінка „Альманаху УНС 1984".

У СВІТІ

ПОВСТАНСЬКА ГРУПА Фронт Полісаріо, яка бореться за незалежність Західньої Сагари проти марокканської окупації, заявила в середу, 21-го грудня, що марокканські війська розпочали великий наступ проти Фронту Полісаріо, використовуючи понад 25,000 війська. У повідомленні, переданому пресовим агентством Альжиру, Фронт Полісаріо каже, що цю масу марокканських військ підтримують багато танків і броневиків, а також різного типу літаки. Основні бої відбувалися за останні дні на захід від Амгаля і 30 миль від фосфатних шахт Бу Краа.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Єгипту Камаль Гассан Алі зустрівся в середу, 21-го грудня, з президентом Роналдом Реґеном і потім заявив, що від'їзд Ясіра Арафата з Ливану відкрив шлях до нового „політичного підходу" полагодження проблем Близького Сходу. Виступаючи перед репортерами в Білому Домі, міністер Алі сказав, що тепер після евакуації Арафата та його прихильників з Тріполі, створилася нагода для короля Йорданії Гуссейна приєднатися до палестинців у переговорах з Ізраїлем на основі мирного пляну президента Р. Реґена з 1-го вересня 1983 року. Високий представник Адміністрації сказав репортерам, що ЗСА сподіваються, що від'їзд Арафата може створити сприятливі умови, але покищо занадто скоро говорити про це.

ІЗРАЇЛЬ ЗАЯВИВ У середу, 21-го грудня, що він продовжуватиме наносити відплатні удари по партизанських гніздах в Ливані, не зважаючи на те, що Арафат і вірні йому частини палестинців покинули Ливан. Міністер оборони Ізраїля Моше Аренс заявив перед парляментом: „Ми будемо продовжувати робити тиск на Сирію, щоб вона знала, що поки терористичні банди в Ливані в районах під сирійською контролею не знищені, ми будемо наносити удари по цих цілях."

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР ЕСПАНІЇ Феліпе Ґонзалєз зустрівся у вівторок, 21-го грудня, в Парижі з президентом Франції Франсуа Міттераном та обговорив приспішений процес прийняття Еспанії до Европейського спільного ринку. Французькі урядові джерела повідомили, що обидва лідери обговорили також проблему тероризму басків. Питання басків взагалі є делікатною проблемою у відносинах між Францією та Еспанією. Ця зустріч була першою формальною розмовою між двома лідерами цих сусідніх держав від часу, як вони обидва прийшли до влади — Міттеран у 1981 році, Ґонзалєз у 1982.

НАЙБІЛЬША СПОРТОВА нагорода світових чемпіонатів з футболу, суцільна масивна 12.2-фунтова золота статуя богині Ніке, яку Бразилія завоювала навічно, здобувши світову першість три рази, пропала у вівторок, 20-го грудня, з головної квартири футбольної федерації Бразилії, де її переховували. Офіційні особи вважають, що статую вкрали і, щоб продати, перетоплять її. Вартість золота статуї 47,000 долярів, але символічна і духова вартість її неоцінима, — сказав президент футбольного об'єднання Бразилії Джуліте Кутіньо.

КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА та її центр Ватикан правдоподібно не признають законним другий шлюб принцеси Монако Кароліни. Цековні джерела в Римі заявили у вівторок, 20-го грудня, що другий шлюб не може бути дійсним до того часу, поки не буде анульований перший. Ватиканський речник сказав, що Ватикан все ще розглядає справу анулювання першого шлюбу принцеси Кароліни з 1979 року з французом Філіппом Жюно, з яким вона розвелася два роки тому. Сім'я Ґрімальді повідомила в понеділок, що принцеса Кароліна, яка святкуватиме свій 27-ий рік народження 23-го січня, одружується з 23-літнім сином багатого італійського промисловця Стефаном Казіраґі. Цивільний шлюб відбудеться 29-го грудня.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Державний інтерес вище ідеології

У суботу, 10-го грудня в Арґентині, відбулися парляментарні вибори, в яких Радикальна Громадська Спілка перемогла праву партію пероністів і до влади прийшов президент Рауль Альфонсін, що його уряд характеризують, як „лівий від середини". Це вже шостий з черги сучасний соціялістичний режим, який приєднався до п'ятьох соціялістичних урядів Західньої і Південної Европи. Вони існують у Франції, Італії, Еспанії, Португалії і Греції. Але політика всіх тих соціялістичних президентів і прем'єрів дуже далека від соціялізму. Насправді всі вони — за вийнятком однієї Греції, прем'єр якої Андреу Папандреу найбільше „лівий" — є проамериканськими і протисовєтськими. Єдиний Папандреу був проти встановлення на европейському континенті американських ракет типу „Першінґ" але і він пропонував тільки відкласти приміщення тих ракет на півроку, щоб у міжчасі можна зговоритися з СССР щодо редукції атомового збройного арсеналу.

Французький соціялістичний президент Франсуа Міттеран рішучіше й голосніше підтримував концепцію американських ракет в Західній Европі для зрівноваження совєтської потуги, як це робив його попередник деґолліст Валері Жіскар Д-Естень. І найлівіший з тих соціялістичних володарів грецький Андреу Папандреу, хоч у проурядовій пресі компліментує СССР та критикує ЗСА, проте не виступив з НАТО та Европейської Економічної Спільноти і недавно відновив договір з Америкою, запевнивши їй надалі військові бази в Греції в заміну за доставу зброї вартости 500 мільйонів долярів.

Ці соціялістичні уряди перевели у себе деякі реформи, які ніби йдуть по лінії соціялізму, але насправді вони тільки поступові і не мають нічого спільного з марксизмом. Наприклад, у Франції скасовано кару смерти, в Еспанії злібералізовано законодавство у справі абортів, в Італії зреформовано карний кодекс. Коли Андреас Папандреу запросив до Атен чотирьох інших своїх колеґ-соціялістів із Франції, Італії, Еспанії і Португалії, то після тих нарад італійський премієр Бертіно Краксі проголосив свою окрему заяву, в якій підкреслив свою згоду на приміщення на Сицилії американських ракет. А португальський прем'єр Маріо Зоарес рішуче спротивився підтягнути під спільний знаменник політику всіх південноевропейських соціялістичних урядів. Він заявив: „Нема середземноморського соціялізму, а є окремі інтереси суверенних держав".

Це той реалізм чи прагматизм, який ставить державні інтереси вище ідеології. Ні один з отих соціялістичних урядів не перевів націоналізації промислу і торгівлі, а всі залишили тільки торгівлю і промисл на базі приватної ініціятиви і суперництва. У відношенні до Совєтського Союзу вони насторожені не тільки тому, що взагалі у світі прийшло більше зрозуміння суті совєтського імперіялізму й експансіонізму, але й ще тому, що місцеві комуністи насторожують проти себе всі інші партії, включно з соціялістами. Це типові соціял-демократи, противники всякого авторитаризму, правого чи лівого, ото ж і комуністичного. Керуючись державними інтересами — вони орієнтуються на Америку, як лідера вільного світу.

Тому загально думають, що й новий соціялістичний уряд в Арґентині, який прийшов після епохи Перона і післяпероністичної військової диктатури, буде більше схильний до замирення і співпраці з Америкою, аніж був попередній режим, який хотів відвернути уваґу народу від економічної скрути.повівши — під патріотичним гаслом — війну за Фальклbacksляндські острови. Програв війну і втратив владу. Покищо в Арґентині ще не забули, що ЗСА допомагали Британії у війні за Фальклянди і тому там настрої проти Америки. Державний реалізм продиктує новій владі потребу замирення зі ЗСА, бо цього вимагає можливість економічної відбудови Арґентини. На соціялістичні експерименти, рекомендовані Марксом-Енґельсом і здійснювані большевиками — нема місця у країнах, які прагнуть волі опертої на справжній демократії. Тому збанкрутував і так званий еврокомунізм, який хотів бути чимось посереднім між демократією і тоталітаризмом. Нестримний гін кремлівських володарів експортувати революцію на всі континенти світу — зробив навіть еврокомунізм нестравним для громадян західнього світу.

Іван Боднарук

ТАЙВАН, КРАЇНА ВІЛЬНИХ КИТАЙЦІВ

Після смерти Чіянг Кай-шека острів Тайван, або Формоза, опинився у клопітливому становищі. На протязі довгих років він був осідком китайських націоналістів, і через те „сіллю в оці" для комуністичного Китаю. Коли помер генераліссимус, події у південній Азії і невиразна американська політика на цих теренах поставила на денний порядок питання: що тепер буде з Тайваном, себто з національним Китаєм? А втім, коли ЗСА і червоний Китай погодилися на рішення, що Тайван є частиною Китаю, то Чіянг Кай-шек не тільки не запротестував проти того, але ще й додав, що тільки на Тайвані є справжній китайський уряд, який тимчасово перебуває в столичному місті Тайвану, в Тайпеї, і скоріше чи пізніше він повернеться до Пекіну.

Після війни в Китаї і приходу до влади комуністів на теренах усього Китаю уряд національного Китаю під проводом Чіянг Кай-шека переселився на Тайван, зробивши його столицею націоналістів, тобто вільного Китаю. Столиця Тайпей виросла з невеличкого села до ряду одного з найбільших світових міст з 2 мільйонами населення. Залишаючи територію великого Китаю, національний уряд захопив багато культурних та історичних цінностей, для яких побудовано численні музеї і які є цінною колекцією унікальних речей, особливо речей давньої китайської культури.

Уже віддавна армія Чіянг Кай-шека не мала сили воювати з комуністичним Китаєм з уваги на його величезну перевагу в людській масі. Тоді командування китайських націоналістів зарядило евакуацію свого війська з китайського суходолу на недалекий острів Тайван, або Формозу. Ця евакуація була проведена пляново й у подивугідному порядку. Охопила вона майже 2 мільйони вояків, усе приналежне до них мілітарне спорядження і навіть музеї з понад 300,000 експонатів старовинного китайського мистецтва.

Тодішня місцева людність Тайвану нараховувала 13 мільйонів, а сам острів був перетворений на терен з відповідним адміністраційним апаратом. Крім того, була збережена тяглість „центрального уряду" з наміром повороту на китайський материк у сприйнятливому часі. Все це було цілеспрямоване, якби існувала надія на поворот у предбаченому реченці. В дійсності вузька протока відділяє Формозу з її населенням від китайського суходолу, на якому живе 900 мільйонів людей.

Тайван є одним із найстарших поселень людини. Ще далеко до Христа був заселений невідомими племенами, що займалися ловецтвом і риболовством. Їх останки ще живуть й досі, приблизно 150 тисяч людей, і досі спокійно заселяють Тайван поруч із китайським населенням. Час від часу вони вимагають звільнення від чужої окупації, але до гострих протиріч тут ще досі не приходило. В 230 році після народження Христа на Тайвані висадилася перша експедиція з Китаю, але оселюватися там почали китайці невеликими групами аж у XII столітті. В 1583 році португальські моряки висадилися на Тайвані й дали їй назву „Формоза", що значить „чудовий острів". Через деякий час острів попав під владу голляндців, а далі захопили його еспанські корсари. В 1662 році китайські завойовники витіснили европейців з Тайвану й почали його посилено заселювати. В 1894 році розпочалася китайсько-японська війна, з якої переможцями вийшли японці, що й захопили Тайван. Не дивлячися на численні (понад 100) повстання населення проти японців, японці тримали Тайван аж до кінця Другої світової війни, коли його повернено Китаєві. Етнічно Тайван має 18 мільйонів населення, в тому 2 мільйони прибулих туди біженців із сухопутнього Китаю після 1949 року, внаслідок перемоги китайських комуністів.

Географічно Тайван — це великий острів, що простягається вздовж побережжя Азії. Він творить важливий стратегічний пункт у відношенні до Азії, а зокрема до сухопутнього Китаю. Там є 78 островів, а Тайван — це найбільший із островів цієї держави. Він має площу 33,761 квадратових кілометрів і трохи менший від Швайцарії. З півночі на південь він довгий на 390 кілометрів із сходу на захід 150 кілометрів. Напівночі межує з Японією, напівдні з Філіппінськими островами, на заході Гонґ-Конґ і червоний Китай, а на сході Гаваї, віддалені понад 9,000 кілометрів.

Половина Тайвану вкрита густим лісом. Дві третини острова займають гори з верхом Юшан, що сягає майже 4,000 метрів над рівнем моря. Лише третина острова придатна для хліборобства, але чудове вогке повітря дозволяє при дбайливій праці збір урожаю по два-чотири рази в рік. Ростуть тут переважно пшениця, риж, цукрові культури, соя, чай, цитрусові рослини, банани, ананаси тощо. Допомога ЗСА, працьовитість населення та й інші фактори сприяли економічному розвиткові Тайвану. Він став одною з найбагатших країн Азії і перший відмовився від американської допомоги. Торговельні зв'язки Тайвану відомі майже з усіма некомуністичними країнами. Тайванські товари, що уважаються найліпшими у світі щодо якости, можна знайти на полицях крамниць усіх великих европейських держав. Уряд Чіянг Кай-шека, перевів кардинальну реформу, поліпшив життя селянства до тієї міри, що годує не тільки власне населення, але й утікачів з червоного „раю". Господарський розвиток донедавна в Тайвані був такий великий, що висота прибутку людности на голову становила 700 долярів річно, і була найліпшою в Азії, за вийнятком Японії. Тайван є досить цікавою країною для туристів, що можуть так легко й дешево відпочити. Має він численні ботанічні парки з рідкими рослинами, музеї з експонатами тисячорічної культури.

Труднощі національного Китаю почалися через наближення ЗСА до червоного Китаю, що його започаткували колишній президент Ніксон і колишній державний секретар Кіссінджер. Деякі азійські та европейські держави почали зривати взаємини з Тайваном і нав'язувати їх з комуністичним Китаєм. Особливо вразливою була в цьому позиція найбільшого торговельного партнера Тайвану — Японії. Є побоювання, що скоріше чи пізніше червоний Китай, який уважає Тайван провінцією своєї держави, почне його „визволення". Політичні спостерігачі побоюються про дальшу долю Тайвану

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про капустяну лялю та різдвяні подарунки

Кожного року в тому часі більшість населення на американському терені, огортає гарячка закупів та подарунків. У цій пошесті перед ведуть жінки, які заливають крамниці, приходять зі списками заповненими прізвищами, купують подарунки, та майже ніколи не вспівають з усіми своїми орудками. Чоловіки підходять до цієї пошести спокійніше, а властиво кажучи, вона атакує їх щойно в останній хвилині.

Цю гарячку закупів хитро використовують усі комерційні установи, а їм в допомогу вірно стоять засоби масової інформації. Отож у передсвяточному часі перегони ідуть не лише у закупівлі але й у тому, в кого найбільше переконлива реклама.

Цього року вершком вмілої реклями і розголосу стала погана, скромна „капустяна ляля", яка тепер на устах більшости американців,а статті про цю нову епідемію находяться на сторінках преси. Ба, що більше, цю проблему розглядають навіть психологи і ставлять таку діягнозу, що, мовляв: „діти потребують ідентифікувати себе з поганою лялею, а не завжди з гарною, що в дітей є потреба мати лялю, яку можна пригорнути до серця і „адоптувати" і т. п. Находяться також інші пояснення на цю боротьбу і вистоювання в черзі, щоб купити „капустяну лялю"; щоб її здобути ривалізують усі матері, незалежно від їхнього матеріяльного чи соціяльного статусу, бо ціна ляльі не так вже і висока, а продавали її в кожній великій крамниці. Біда лише в тому, що завдяки відповідній реклямі покупці зловилися дуже скоро на її вудку та декілька тижнів перед святами „капустяна ляля" стала вже рідкістю, якою можуть похвалитися лише щасливці. Чи справді щасливці? Чи закупівля цієї нової іграшки дасть повне щастя та вдоволення дитині і батькам, щоб це вистачило для зустрічі Різдва Христового? Чи дасть вона цей потрібний святочний настрій?

Коли застановитися над цим до чого здібні в сьогоднішньому світі масові засоби інформації, до чого може довести реклама і який може вона мати вплив на пересічну людину — робиться справді моторошно.

Статті про незрозумілу пошесть „капустяної лялі" пригадують, що минулими роками були інші подібні епідемії перед Різдвяними святами, де покупці кидалися із незрозумілою в звичайний час запопадливістю, щоб купувати якийсь непотрібний, але модний подарунок. Раз це були обручі „гуля-гуп", іншим разом металеві кільця — „слінки". А може хтось і з нас пригадує камінчик, який треба було гладити у пальцях?

Усе це такі дурнички, а однак, вони можуть викликати прямо масову гістерію, що охоплює сотні, тисячі людей. І в цьому саме криється небезпека, що підказує нам застановитися, над цьогорічною „капустяною лялею" з круглим поганим обличчям.

Хотілося б, щоб українські родини не піддавалися цій загальній моді і таки, як ще давнішими роками, затримали бодай частинно традицію святочних подарунків на іншому рівні; не безумних перегонів, не гарячки потрібних закупів, а на рівні чогось сильнішого і тривкішого, чогось, що виходить із серця, з душі, а не з кишені.

О-КА

Галина Грушецька

СЛОВО БУЛО НА ПОЧАТКУ...

Майже в кожної людини приходить час, коли вона застановляється над пройденим шляхом у житті: запитує себе, що осягнула за своє життя, яку користь принесла іншим, як збагатила своє суспільство. Це найбільше стосується творців культури. Такі роздуми висловив наш шановний Ювілят Роман Завадович під час недавнього інерв'ю. Правда, для ревного оборонця української мови існують підстави для таких сумнівів: занедбана розговірна мова, хаотична мова нашої преси, дитячі книжечки без читача, мале число передплатників дитячого журналу „Веселка"... Все це могло справді захитати віру в ту Богом призначену місію, як сам автор висловлюється в своєму життєписі: „Моє життя настільки моє, що я був його власником. Я старався пройти свій життєвий шлях без суперечок з Божими і справедливими людськими законами та в згоді зі своїм сумлінням. А втім, моїм бажанням було присвятити його службі ідеалам і моїм ближнім, бо тільки таке життя — справжнє життя". Таким повним справжнім життям Ювілят і прожив.

Ще молодим хлопцем по закінченні середньої освіти Роман Завадович бере участь в освітній праці по селах Золочівщини в системі товариства „Просвіта", „Рідна школа" та інших. Працює як організатор самоосвітніх відділів молоді, театральних гуртків, виконує ролю дириґента, — стає суспільно-громадським діячем.

Від 1923 до 1925 року стає студентом підпільного Українського університету у Львові, студіює з перервами на державнім Львівськім університеті славістику, яку закінчує 1938 року дипломом маґістра; під час студій належить до „Гуртка студентів-українїстів", а також до літературного об'єднання „Листопад". Співпрацює у журналах „Дажбог", „Літературно-науковий вісник" і „Дзвони". На протязі 1939-1941 років він працює вчителем української мови в середніх школах Золочева.

У 1944 році Роман Завадович з родиною покидає Україну та еміґрує до Німеччини, а потім переселюється за океан.

Відразу на еміґрації включається у широкий вахляр громадської праці. Свій час і увагу присвячує передусім ділянкам, найбільше зближеним до літературної творчости. Він не тільки автор, а й редактор, що оцінює, виправляє, переробляє писання інших; стає вчителем дорадником молодих талантів, які пробують свої сили в літературі.

Та найбільшу відданість своєму народові та службу виявляє Р. Завадович у літературі для дітей і молоді. Саме про цей непересічний вклад у нашу дитячу літературу й буде мова в цьому ювілейному місяці грудні, коли припадає 80-ліття нашого шановного письменника.

В Україні справжнього літературно-мистецького середовища не було: бракувало справжньої літературної критики, а та, що була, не ставила великих вимог до дитячої літератури, — як пише редактор видань для дітей і літературознавець Богдан Гошовський,– бо справою дитячої книжки мало цікавилася.

І ось у таких несприятливих умовинах зважитись стати на непевний шлях письменника для дітей було справді геройчною постановою. Але девізою Романа Завадовича, — як він сам про це пише, — був обов'язок, призначений йому вродженим покликанням. Любов до людини в загальному і до рідного народу та його молоді зокрема стає дороговказом у цьому виборі.

Збагнувши ту прогалину в нашій дитячій літературі, Роман Завадович від 1937 року віддається майже виключно творчості для дітей і молоді. І незабаром він усвідомлює собі, що для того, щоб поставити дитячу літературу на всеукраїнські рейки і винести її на арену світової дитячої літератури, треба писати українською літературною мовою. І ось, бувши вже відомим письменником, переучує себе, вивчає літературну мову, творить свій словник, зближається словом до свого народу; витончення літературної форми техніки діла ставить Романа Завадовича на перше місце між пись-

(Продовження на ст. 3)

Галина Мазепа в огні своїх кольорів

(З нагоди виставки її картин)

Друга індивідуальна виставка (перша 1970 року) однієї із наших найвизначніших представниць модерного мистецва Галини Мазепи, це вагома і радісна подія у житті української громади Ню Йорку. Старанням Фундації О. Грищенка та Українського Інституту Америки відкрито цю рідкісну виставку у власних залях 4-го грудня 1983 року. Хоч імпрезу започаткував кількома словами інж. В. Гнатківський, а власник найчисленнішої групи розвішаних картин, д-р Іл. Чолган, говорив, як то він набував їх, проте відомо, що punctum movens цієї культурної затії, включно з розкішною монографією мисткині, щойно тільки виданої у Мюнхені, під фірмою Українського Вільного Університету, є невтомний, хоч і не зовсім молодий уже, Фіґаро нашого мистецького життя, маляр-поет Святослав Гординський. Хвилюючий настрій оказії скріплювала ще і приявність на виставці самої авторки картин Галини Мазепи, що для цього рідкісного моменту прибула до Ню Йорку зі своїм чоловіком Володимиром Ковалем з Венесуелі, де вони проживають.

До повноти і суцільности вражінь полум'яної барвистости творів мисткині, додавало ще глибшої мистецької натуги декілька цінних скульптур у бронзі, відомого і дуже ціненого в Европі, особливо в Німеччині, нашого знаменитого мистця-скульптора Григора Крука з Мюнхену.

Щодо фреквенції відвідувачів, то автор цих рядків був дещо розчарований, сподіваючись, не дивлячись на негоду, таки ще численішого культурного збору. Зате приклонники творчости Г. Мазепи, які прибули, творили дуже добірну пуб-

(Закінчення на ст. 3)

В. Кубійович

ЕТНІЧНІ ГРУПИ ГАЛИЧИНИ

(Доповідь прочитана на Науковій конференції НТШ в його 110-річчя в Ню Йорку 6-го листопада 1983 року)

II.

Тільки по війні, вже на еміґрації, можна було провести масові досліди для висвітлення етнічних відносин в Галичині. У 1945 і 1946 роках у Західній Німеччині і в Австрії опинилося до 100,000 українців, які походили з усіх частин Галичини. Їхнє скупчення по таборах ДП полегшувало збирання матеріялів. Масовий облік етнічних відносин я провів здебільша в 1946-48 роках за допомогою студентів Українського Вільного Університету, що їх я відповідно підготовив і теоретично і практично до збирання матеріялів. Кожний, хто збирав матеріяли, мав до диспозиції статистичні дані сіл, про які питав і деякі мої запитання. За допомогою таких питань ми могли довідатися і про переходові групи між українцями і поляками: про римо-католиків, які вживали української мови як розмовної (так звані латинники) і нечисленних греко-католиків, які вживали польської мови; про польських колоністів, які поселилися в галицьких селах під час Другої світової війни; також про число жидів і німців; ми зібрали теж інформації про еволюцію віросповідників і мовних відносин. Звичайно, докладніші числа у великих, зокрема мішаних селах і в містечках (не говорячи вже про міста) годі було зібрати; тут можна було лише вивчати тенденції розвитку й зібрати інформації про зміни обряду й перехід з української мови на польську. Найбільших зусиль довелося докласти, щоб зібрати матеріяли про поділ римо-католиків на поляків і латинників. Разом зібрано понад 12,000 інформацій, себто пересічно по 3 про кожну громаду; для осель, етнічні відносини яких були особливо складні, навіть по 5 і більше. Крім того, для 250 осель зібрано докладні квестіонарі з 200 запитами, які дозволяють у подробицях розглянути прикмети окремих етнічних груп, зокрема переходових, їх взаємини між собою і еволюцію національних відносин, особливо аналізу тих чинників які на неї впливають.

В моїй праці аналізую докладніше вартість проведеного мною обліку і висловлюю думку, що,не зважаючи на всі недоліки, опрацьована нами статистика Галичини з усіх дотеперішніх статистичних праць найближча до дійсности і найдокладніша: що межі помилок, щодо деяких осель і міст не більші, як 5 відсотків тієї чи тієї етнічної групи, в по всій Галичині менші від 1 відсотка. Якщо мова про переходові етнічні групи, то наша праця дає перше і єдине статистичне і картографічне зіставлення.Звичайно, для міст це є приблизні дані, але нам треба пам'ятати, що понад 90 відсотків українців жило в селах.

У світлі нашої статистики на 1-ше січня 1939 року в українській Галичині на 5,824,100 осіб 3,727,000 припадало на українців (64,1 відс.), 16.300 (0,3 відс.) на українців з польською розмовною мовою, 874,700 (15,0 відс.) на поляків, 73,200 (1,2 відс) на польських колоністів, 514,300 (8,8 відс.) на латинників, 569,400 (9,8 відс.) на жидів і 49,200 (0,8 відс. на інших — переважно німців.

Далі в нашій праці порівнюємо висліди нашого обліку з урядовими і церковними статистиками.

На підставі нашої картотеки я опрацював вже на початку 1950 року докладну карту етнічних груп Галичини (про це далі) і вона появилася у 1953 році завдяки Об'єднанню б. Вояків — Українців у Великобританії, яке взяло на себе увесь матеріяльний тягар цієї праці. Ця карта — це властиво друга частина моєї праці. Вона мала б появитися після появи статистичних таблиць), але сталося так, що статистичні таблиці появляються щойно на 30 років пізніше. Чому? Мені забракло часу на їх підготовлення: весь час і снага пішли на працю над „Енциклопедією Українознавства"; згодом прийшла ще праця над першою частиною „Історії Українського Центрального Комітету". Врешті — після здачі манускрипта до друкарні „Логос", склад і коректа тривали кілька років, але добре, що праця врешті появляється (після вступних зауваг) з трьох частин: 1) власних (цифрових) таблиць; 2) приміток до поодиноких осель, які подані українською і англійською мовами; 3) подрібних індексів назв осель.

У статистичних таблицях населення розподілене за такими етнічними групами (завжди в абсолютних числах): 1) українці; 2) українці, які вживають польської мови; 3) поляки; 4) польські колоністи; 5) латинники; 6) жиди; 7) інші. Цей поділ проведений за повітами і за поодинокими громадами. За допомогою сиґнатур (цих сиґнатур було близько 1. 800), при назвах осель подано схематично характеристику цих з них, які виявляють деякі особливості, що часто повторюються (напр., „приблизно", „оцінка", „поділ римо-католиків не є докладний"; молодше покоління латинників переходить на польську мову").

У примітках подано багато докладних інформацій про національні відносини, про їх еволюцію та її причини; інколи подано етнічний склад деяких частин оселі (присілків); часто подано віросповідні відносини в минулому за 1880 і 1890 роки. Взагалі ж в цих примітках є багато інформаційного матеріялу, що його зібрано переважно від осіб старшого віку, мешканців відповідних осель.

Третьою частиною статистичних таблиць є докладні індекси назв осель: 1) українські назви латинкою; 2) українські назви кирилицею; 3) польські тогочасні урядові назви латинкою.

До праці додано згадану вже карту. Наша карта (мірило 1:250 000), це картографічне зображення зібраної нами національної статистики Галичини. Ми намагалися, щоб воно було точне, але також не складне і чітке. На карті представлені всі громади Галичини, а інколи і їх частини. Сільські місцевості показані як кола, величина яких пропорційна до числа мешканців, при чому прийняте, що один квадратовий міліметр відповідає 30 мешканцям. Кожне коло виповнене кольорами, що представляють окремі етнічні групи пропорційно до їх участи в населенні тієї чи іншої громади.

Таким чином, сільське населення представлене вірно поверхово, себто величина сільських громад і поодиноких етнічних груп і їх взаємна пропорція представлені згідно з дійсністю. Натомість міста представлені схематично.

Треба ще додати, що складні картографічні праці праці провів Картографічний заклад Карла Веншова в Мюнхені. Наша карта належить до кращих карт в Европі.

Те, що „Статистичні таблиці Галичини" врешті

(Закінчення на стор. 3)

Етнічні групи...

(Закінчення зі ст. 2)

появляються, завдячую і д-рові А. Фіголеві, який подбав про їхній друк і технічне оформлення.

Подані нами етнічні відносини Галичини — вислід еволюції цілих століть — належать уже до минулого. Проведення у 1946 році кордонів між Совєтською Україною і Польщею, відступлення Польщі західньої частини Галичини та малих частин на північному заході й виселення з цих теренів української людности, а з інших теренів Галичини — поляків, майже повне знищення жидівського елементу німецькими нацистами під час Другої світової війни і виселення галицьких німців — це все спричинило цілковиту зміну дотеперішніх національних відносин Галичини. Вони тепер одноманітні: нинішній державний українсько-польський кордон є одночасно етнографічною межею, на захід від якої немає тепер українців, а на схід — поляків. Перестало існувати поняття польських колоністів, перестають існувати переходові етнічні групи, бо ті греко-католики з польською мовою і ті латинники, які опинилися в кордонах Совєтської України, зазнають цілковитої українізації; навпаки, ті з них, що живуть у межах Польщі, зазнають повної польонізації.

І на закінчення. На підставі опрацьованої мною праці — статистики Галичини, а далі використання докладних анкет, які є в нашому архіві та інших статистичних даних, врешті друкованих праць — можна б написати ґрунтовну синтетичну працю про етнічні відносини в Галичині та їх еволюцію. 30 років тому я обіцяв, що напишу таку працю (це була б третя — після „Статистичних Таблиць" і карти — частина моєї праці); тепер не думаю, щоб я міг її опрацювати. Але дуже побажане, щоб у майбутньому зробив це інший дослідник. І в дужках: а може серед читачів „Свободи" знайшовся б хтось (а то можливо разом зі мною) піднявся б такої праці?

ЧЕРЕЗ НЕБЕЗПЕЧНІ ДЛЯ здоров'я хемікалії, які знайдено в муці, і мішанині для тортів, багато продуктів знято з полиць по споживчих крамницях на Фльориді. Ця хемікалія — етилен-двобромід — вживалася успішно і постійно проти зернових шкідників, але виявилося, що навіть малі її кількості викликають хворобу рака в лябораторійних тваринок. Дослідження над занечищенням цих продуктів ведеться, щоб довідатися, чи не провести такого самого процесу усування названих продуктів і по інших стейтах.

КОЖНОМУ ВІДОМА харитативна діяльність Армії спасіння по містах і містечках всюди по Америці, а у такожму великому місті, як Ню Йорк, вона просто незаступима, бо ця організація тут веде з успіхом вже роками оселі для бездомних, покривджених долею, дитячі притулки та різні інші допомогові установи. Але тепер, з огляду на консервативний погляд Армії спасіння на явище гомосексуалізму, місто відмовило Армії спасіння контракт на побудову нових осель для бездомних і подібного, бо Армія спасіння не хоче підписатися під міським законом ч. 50 посадника Едварда Кача про те, що затруднюватиме в себе на згаданих контрактових роботах такі категорії людей, що є „будь-якої сексуальної орієнтації" і „будь-якого вибору для любовних почуттів", що на звичайній мові означає — гомосексуалістів. Голова цієї організації підполковник Роналд Дж. Шрамм, згідно з консервативною інтерпретацією Святого Письма, не може погодитися з Качом.

Слово...

(Закінчення зі ст. 2)

менників дитячої літератури вільного світу, а також і України, де дитяча література не служить знаряддям національного виховання, а навпаки — нищить його. У своїй статті „Незвичайний чорнокнижник" редактор Володимир Барагура пише, що в цю пору Завадович бореться за досконалість поетичної форми і передусім за ці ідеали своєї творчости як форматора найвищої цінности націїдуші української дитини. На цей час припадає золота доба творчости Завадовича. Народжуються такі твори як „Пригоди Ґномика-Ромтомтомика", „Чародійні музики", „Переполох", „Хлопці зеленого бору". Всі вони написані у воєнні сорокові роки в Ремезівцях.

Ще в Німеччині Завадович співпрацює з відновленим журналом „Малі друзі", з журналом дошкілля „Сонечко", а потім дописує до „Малих друзів" і „Мого приятеля". Разом з Богданом Гошовським та іншими 1947 року Завадович стає співзасновником „Об'єднання працівників дитячої літератури", а 1954 року вже в Чикаґо приступає до складу редакційної колеґії журналу „Веселка", в якому поверх чверть століття містить твори під своїм прізвищем і різними псевдонімами, а також редаґує матеріяли до цього дитячого журнала. У цій праці йому дуже сприяє надзвичайно скромної вдачі та шляхетної душі людина — його дружина Анна. Вдячність до своєї дружини за цю зворушливу допомогу вивляє автор у цьому сонеті:

Не добре чоловікові
самому,—
Прорік Господь, — і з
білого ребра
Створив її — чуйну
жрекиню дому,
Владичицю родинного
шатра, —
Що в шумі бур, у вирі
життєвому,
Не дбаючи, чи холод, чи
жара,
Свого обранця жалощі
і втому
Гоїла чаром ласки і
добра.

Адамів сину, у терпкім
відчаю
За втрату раю долі не
кляни —
У серці жінки квітне
спогад раю,
І лиш тоді, як смерті
чорні сни
Її огорнуть мороком
украй,
Ти зрозумієш, що
утратив рай.

Служіння своєму народові шляхом виховання свідомих, характерних поколінь, ось уже понад 60 років — це не абиякий осяг однієї людини. Ледве чи знайдеться сьогодні підручник, читанка чи дитячий журнал, в якому б та маґія мистецького слова нашого Ювілята не поклала печать на молоді душі своїми соняшними, життєрадісними, оптимістичними, з вірою в перемогу добра віршами, казками, легендами й оповіданнями. На творах Завадовича виростають і скріплюються покоління. Як приклад далекосяжного Завадовичевого коріння-впливу дозволю собі накреслити профіль членів нашого „Літературного фонду творів Романа Завадовича".

Оксана Роздольська, родом з Гуцульщини, ще з України пам'ятає твори Завадовича, що їх читала тітка і бабуся, і те, як вивчала напам'ять Ґномика-Ромтомтомика. Роман Заяць, родом з Бойківщини, пам'ятає, як приходив до нього журнал „Малі друзі" і „Дзвіночок", перед приходом німців закопав усі ті книжечки в хаті. Оленка Прийма, родом з Тернополя, вже в Австрії у два й півроку проказувала Ромптомтомика напам'ять. Дмитро Грушецький, родом з Волині, 50 років свого життя перебуває на еміґрації. Ще в кінці 30 років в Чехо-Словаччині захоплювався творчістю Завадовича в журналі „Малі друзі". Роман Завадович, молодший, вже з колиски пізнав чар слова свого батька, а тепер передає його своїй донечці, Русланці, внучці нашого автора. Ганна Грушецька, родом з Полтавщини, познайомилася з творчістю шановного Ювілята в досить виняткових обставинах. Виросла у Франції, писати й читати там по-українському не вчилася. Але приїхавши до Америки і потрапивши до доброго українського товариства, в неї у 18 років, загорілося в душі велике бажання навчитися. І ось, у ті початкові часи перша лектура українською мовою й була саме „Веселка", яка й познайомила її з ім'ям Завадовича. Вона з цим ім'ям перейшла шляхи України, пізнала історію своєї батьківщини і вперше познайомилася з казкою. І саме казка полонила її найдужче.

Вона й не мріяла тоді, що припаде їй шана 1975 року бути однією з ініціяторів величавих святкувань 55-ліття творчости Завадовича, ставлячи виставу п. з. „Дитячий скарб", що об'єднала всю Чикаґську громаду, а 1981 року „Літературний фонд", зорганізувавши незабутній Фестиваль молоді з участю 600 дітей, під час якого відбулося 12 конкурсів із творів Завадовича.

Цей профіль нашого „Літературного фонду" може служити водночас і профілем усієї еміґрації, бо в той чи інший час Завадович своїм словом торкнувся молодої душі.

Ось чому наш „Літературний фонд" хоче затримати і поширити цей багатий вклад Романа Завадовича у скарбницю літературно-виховної спадщини українського народу. Тієї спадщини, що вирішує долю людини й народу.

Письменник Роман Завадович сповнив свій обов'язок супроти свого народу і віддав нам-наступним поколінням — усю свою любов. Виявляймо ж і ми таку ж любов до тієї великої його спадщини-Слова, бо ж за висловом Ювілята

Слово було на початку.
Буде воно до кінця.
Словом озброюйте
гадку,
Словом гартуйте серця!

Галина Мазепа...

(Продовження зі стор. 2)

ліку. З різних причин хотілося б було бачити тут, в цю хвилю, теж і декого з наших репрезентативних мистців, які чомусь не могли спромогтись сюди прийти.

Для багатьох звеличників мистецтва не зовсім відрадною несподіванкою було те, що розвішані 34 картини, не були на продаж; їх бо випозичено від запобігливих власників, яких стіни хат прикрашують ці твори вже від довгих літ. Тільки три, меншого розміру картини, привезла мисткиня тепер до Ню Йорку і їх — уже перед виставкою — розхоплено. Можна бути певним, що коли б вона була привезла і 30 своїх праць, вони були б у мить розійшлися. Не треба забувати, що Г. Мазепа належить саме до тих наших нечисленних „модних" мистців, що за їхніми картинами люди попитують.

Хоч цього і не зазначено в гарному, двомовному каталозі, проте імпрезу, що обхоплює проміжок часу праці артистки, в 1933-1983 роках, себто повне 50-річчя творчости, можна назвати, хоч-не-хоч, ювілейною виставкою. А з цим пов'язана була б теж потреба принаймні якогось короткого, зв'язкого слова про творчість цієї визначної малярки. Воно було б тільки зглибило ще додатнє враження цієї пам'ятної події. Само собою, що про мисткиню вичерпуючо і знаменито написали Св. Гординський та Володимир Попович у її свіжій монографії; однак відвідувачі виставки читатимуть про це щойно пізніше. Більшість бо примірників цієї люксусової книжки, щойно в дорозі до ЗСА.

• • •

Ім'я Г. Мазепи пригадує собі дехто ще з-перед війни, зі Львова, де вона в 30-их роках, а теж у часі війни 1942 року, брала участь в українських виставках, привертаючи до себе увагу своїми яскравими кольорами і модерністичним трактуванням теми. Крім цього зустрічаємо її картини на виставках у Празі і Берліні вже в 1933 році та в Римі 1938 року. Тоді-то, побуваючи в Парижі, зазнайомлюється вона ще ближче з авангардними ідеями і мистецьким життям.

Московсько-большевицька навала при кінці війни змушує її з чоловіком еміґрувати з Праги, де вона по скінченні студій, жила і творила. Накоротко вона затримується в Регенсбурзі, бере участь в українській збірній виставці в Мюнхені 1947 року, а від кінця того ж року проживає в столиці Венесуелі, Каракасі, де і мала свою першу виставку 1948 року.

Нещодавно один з наших мистців досить зрезигновано ствердив, що Галина — „щаслива малярка", вона бо зразу зуміла знайти свій власний мистецький стиль та питоме, індивідуальне малярське світовідчування. І саме на цій виставці можемо любуватись оцим її фіґуральним, сповненим буйної, яскравої барвистости стилем, характерною площинністю композиції, пов'язаної із притаманністю старинної української ікони, а далі з нашим монументалізмом з його простотою форми і вкінці з ритмічністю і панівною вагомістю ліній та віртуозністю її стилізації, інколи навіть абстрактної. Бож Мазепа, пізнавши й опанувавши це в Празі основно засади і вимоги духовости українського стилю, не могла, очевидно, не вглинути в себе і найновіших мистецьких течій західнього світу. Тому власне найціннішою прикметою її стильовості, це сполука щирого і правдивого українського елементу з модерним, пробоєвим, світовим чинником мистецької творчости. Ті індивідуальні ідеї у своїм малярстві видвигнула вона олією і ґвашем, а теж графікою головно в ілюстраціях до різних журналів і книжок, в листівках, афішах, театральних костюмах, навіть у фільмових рисунках.

Тут на виставці, крім кількох ґвашів, усі праці мальовані олією. І тільки, ввійшовши до будинку Інституту, від першого погляду огортає вас іскриста жарінь кольориту картин; особливо червоного зі скріплюючим відтінком, точніше площинами яснішої чи темнішої наснаги. Воно і тематично і чуттєво і кольористично — рідна, українська стихійність мистецької розмашности Г. Мазепи. Чи це буде кубістичний, одчайдушний „Козацький герць", горді „Запорожці" в кармазинах і пурпурі зі смугами помаранчевих і жовтих відблисків чи така ж гаряча тональність у „При ватрі", „Три покоління" або „Заслухані", де жагу багряности підносить ще, а рівночасно гармонійно стишує чорнота заглиблень чи відділень. Цю ж саму, а може навіть тоншу гру кольорів на темному тлі з модуляційними відтінками подибуємо й у вчаснішому, чудовому „Ворожінні" чи в „Ходить сон коло вікон" із 40-их років.

Коли ж полум'яність барв притягає до себе зразу глядача, то це не значить, що тут усе поглинуте яскравістю горіння. Діяпазон бо кольоритности Г. Мазепи широченний. Вона вміє, передусім у молодших роках творчости, подати немало своїх звершень і в притемнених, лагідних, а навіть пастелевих барвах. Ось майже в чорнім індиго з рожевою загравою „Дівчина з пролісном", а в розпливчастім темносинім і коричневім характері подивляємо стрункі, ґраціозні „Русалки", майже в тій же наснаженості „У ворожки" (за Шевченківською „Тополею"), і трагічну „Катерину (теж Шевченкову), чи блакитнувату „Купальницю" та графічно прозору „Весну". Майже все це жіночі (часом дитячі) постаті круглих, чутливих контурів тіла, які, мимо стилізованости і Пікасівських профілів, не втрачають нітрохи зі своєї приманливости і чару. Єдиний, не зовсім корисний випадок, мабуть — експериментальна річ, це лежача жіноча фіґура, що має назву „Ніч", не всилі вплинути переконливо на глядача. „Княгиня Ольга", в каталозі ч. 28, така цікава, з багатством стильових хрестів, в коричневих півтонах, ще і досі чомусь не на виставці.

Найновіші, останні картини, як „Мати і дочка" та „Русалка" доказують, що в душі нашої мисткині жевріє далі полум'я кольориту, а „Князь" чи чотири лицарські голови в шоломах — це нова, цікава спроба ужиття золота з чорним.

У цих картинах не можна поминути однієї виїмкової цінности. А саме скільки то в них незабутньої, дорогої і прекрасної української тематики. І власне своєю творчістю Г. Мазепа доказує і повчає, що можна бути далеко від рідної України і носити її не поверх серця, але прославляти її історію, красу та неповторність у своїх мистецьких працях.

Теодор Терен-Юзьків

Програми Р. Мариновича

Ню Йорк. — Радіові й телевізійні програми „Година Українських Мелодій", що їх проводить Роман Маринович, відбуваються кожної неділі в 1-ій год. по полудні у Ню Йорку — Мангеттен, кабель канал С; кожного понеділка також у Ню Йорку від 7-ої до 8-ої год. вечора на станції WPOW AM (1330), а щосуботи в 9-ій год. ранку на станції WHBI-FM (105.9). Про спеціяльні телепередачі з каналу 47 — WNJU-TV Нюарк-Ню Йорк буде подано в оголошеннях „Години Українських Мелодій".

Всі побажання та завваги з приводу цих передач слід висилати на адресу керівника Романа Мариновича, Ukrainian Melody Hour, P.O. Box 2257, Washington, D.C. 20013.

Сан Франсіско вшановує пам'ять жертв голоду

Місяць листопад духово і історично насичений — через збереження пам'яті предків — пропам'ятними ювілеями, які вшановують народи. Зберігає їх і Церква. В цю щорічну традицію українців Мюнхену і околиць ввійшло в дні 1-го листопада вшанувати пам'ять творців нашого державного відродження, а зокрема творців Листопадового Чину 1918 року - проголошення незалежности Західної Української Народної Республіки (ЗУНР).

Цей день має особливо багату традицію в Баварії серед місцевого населення, — відвідування заздалегідь прибраних родинних гробів і запалення світла. Вшановують це і українці, але кожного року з участю місцевих хорових сил відзначають цей день і окремою Академією, яка в цьому році мала особливо високий мистецький рівень, враховуючи сили, які вдалося приєднати.

Згідно з традицією Преосвященний Владика Платон Корниляк відслужив вранці в катедральному храмі Св. Покрови і ап. Андрія Первозваного Архиєрейську Літургію в намiренні українського народу і поляглих борців за волю України. Співслужили з Владикою о. архимандрид проф. Іван Гриньох, о. Йоаким Джуджар, а диякoнував о. Мирон Мольчко. Співав збірний парафіяльний хор.

У своїй проповіді Владика Платон, наводячи цитати з Євангелії, наголосив важливість зберігання церковних і родинних традицій, а зокрема пам'яті про тих, які віддали життя в боротьбі за незалежність України, за Церкву й народ, в тому числі провідних наших державних і церковних діячів, а серед них і Львівського Митрополита Андрея, що відійшов у вічність 1-го листопада 1944 року.

Після Богослуження Владика очолив Панахиду за упокій наших державних і церковних діячів. Церковними гимнами закінчено Богослужебні відправи.

По короткій перерві присутні зібралися в парафіяльній залі, де заходами Центрального Представництва Української Еміґрації у Німеччині (ЦПУЕН) відбулася святочна Академія, з гарно достосованою концертовою програмою, в якій виступили відомі наші мистецькі сили — маестро Володимир Луців, тенор, Світлана Дубровська-Микитчак, сопрано, і проф. Калина Чічка-Андрієнко, піяністка, довголітня професорка Українського Музичного Інституту в Ню Йорку, яка тепер живе у Мюнхені і веде клясу фортепіяна в мюнхенській Музичній Школі.

Святочну Академію відкрив голова ЦПУЕН мґр Антін Мельник, який привітав присутніх — Владику Платона, Президента УНР в екзилі Миколу Лівицького, ректора УВУ проф. Володимира Янева, а з присутніх ветеранів проф. І. Ковальського та полк. Е. Рена, а також місцевих представників установ, товариств і організацій та всіх присутніх.

Доповідач коротко з'ясував важливість Листопадового Чину в боротьбі за нашу державність і незалежність, і зокрема важливість плекання цієї традиції в дальшій боротьбі в сучасних складних обставинах в Україні і на еміґрації.

Зупиняючись над тодішніми історичними подіями, мґр А. Мельник наголосив, що всі ці події поступово вели до об'єднання українських земель в єдину соборну державу — Українську Народну Республіку, що й наступило черговим проголошенням соборности українських земель 21 січня 1919 року.

Замість квітів на свіжу могилу нашого Приятеля

бл. п. Ярослава Терлецького

складаємо 100.00 долярів на УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР у Філядельфії, Па.

Наталка й Іван КОРОПЕЦЬКІ

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ нашої Найдорожчої

бл. п.

інж. Ірени з Гаврищаків Колтунюк

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

в неділю, 1-го січня 1984 р., о год. 9-ій ранку

в церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.

і в церкві св. Йосафата у Ґлен Кові, Н. Й.

Приятелів і Знайомих просимо в цей день згадати Покійну у своїх молитвах.

В глибокому смутку залишені:

муж — МИРОСЛАВ і РОДИНА

З глибоким смутком подаємо до відома, що 15-го грудня 1983 р. відійшов від нас у Вічність, проживши 64 роки,

наш Найдорожчий

ЧОЛОВІК, БАТЬКО І БРАТ

бл. п. д-р мед.

МИКОЛА М. ЯЦКІВ

уроджений у Львові 21-го серпня 1919 року.

ПОХОРОН відбувся в суботу, 17-го грудня 1983 р., о год. 10-ій ранку з української католицької церкви Пречистої Діви Неустаючої Помочі в Дітройті, Миш., на цвинтар св. Ядвиги в Dearborn Heights, Michigan.

У глибокому смутку:

дружина — НАТАЛІЯ
син — ВАСИЛЬ
дочка — МАРІЯ МАЛІН з чоловіком
сестри:
МАРІЯ БОРИСТЕН-ТКАЧ з чоловіком РОМАНОМ
ЛІДІЯ ОРИШКЕВИЧ з чоловіком ОСИПОМ
брат — РОМАН з дружиною
та ближча й дальша Родина в Америці й Україні

Монтреальський Відділ НТШ відзначив 100-річчя Д. Донцова

Монтреальський Відділ НТШ завершив цьогорічну наукову діяльність дводенною конференцією, присвяченою вивченню головних аспектів творчости Дмитра Донцова у зв'язку зі 100-річчям з дня його народження і 10-річчям з дня його смерти. У конференції взяли участь дослідника з Канади, Америки й Европи. Виклади з участю значної кількости слухачів—старших і студентської молоді відбувалися у приміщенні департаменту освіти Мекґільського університету в п'ятницю і суботу, 11-го і 12-го листопада ц.р.

Першого дня у програмі конференції заплянувано три доповіді: проф. Ярослава Рудницького—„Державницький традиціоналізм Д. Донцова", д-ра Анатоля Бедрія „Ідейно-світоглядова біографія Д.Донцова до 1913 року"та мгра Мирона Момрчка „Донцовська архівальна колекція у Державних Архівах Канади" англійською мовою.

Проф. Я.Рудницький на тлі інших наукових конференцій, відмітив особливу важливість цієї конференції НТШ, бо Д. Донцов жив і працював тривалий час у Монтреалі та був активним членом НТШ. Теза проф. Рудницького: у всій творчості Д. Донцова безперервною ниткою тягнеться державницький традиціоналізм політичної думки, що знає тільки суверенність української нації, як протиставність усім іншим політичним концепціям.

Жваву дискусію викликала доповідь М. Момрика про успішне збирання „Донцовіяни" і створення окремого відділу для зберігання всілякої документації про життя і творчість того видатного українського публіциста XX сторіччя.

Другого дня прочитано десять докладів, а саме: Осип Рожка з Ню Йорку з'ясував „Погляди Донцова на Драгоманівщину"; Григорій Ощипко (Монтреаль) доповідав на тему „Донцов проти всяких інтернаціоналізмів, а зокрема марксизму"; д-р Марко Антонович (Монтреаль) прочитав доклад п. з. „Між політикою та ідеологією: 'Підстави нашої політики' Д. Донцова і сучасність". За непресутнього д-ра А. Бедрія доповідь „Вплив Д. Донцова на сформування ОУН" прочитав Б. Чолій. Обидві доповіді, а зокрема д-ра Антоновича, уяочнили тривалий вплив Д. Донцова на розвиток політичної української думки у 1920-их і 30-их роках, коли оформлювався революційно-визвольний табір української громадськости в Україні та на еміґрації.

На післяобідніх сесіях читали свої доповіді: проф. Ярема Келебай „За краще розуміння Донцова" (англійською мовою); мгр Аріядна Стебельська (Торонто) „Літературні погляди Дмитра Донцова"; д-р Богдан Стебельський (Торонто) дав ґрунтовний, розгляд „Світоглядових аналогій та розбіжностей націоналізму Дмитра Донцова, Юрія Липи і Антона Княжинського" Цікаве насвітлення проблеми—„Причини світових криз у світлі творчости Дмитра Донцова" подав д-р Олег Романишин, головний редактор „Гомону України" (Торонто).

Ред. Роман Рахманний (Монтреаль) у своїй доповіді розвинув тему співвідношення Д. Донцова і М. Хвильового в 1932-33 роках та на основі численних цитат з писань обох авторів доказав залежність М. Хвильового у своєму національно-політичному розвиткові саме від писань Д. Донцова.

На закінчення конференції доповідь непресутнього д-ра Володимира Косика з Парижу п. з. „Українська людина і суспільство у філософічному світогляді Дмитра Донцова" прочитав проф Я. Келебай.

Численні запитання, завваження і доповнення,що їх зробили учасники дводенної конференції, були доказом живучости ідей цього публіциста в минулому і сучасному. В пляні є опубліковати конференційні доповіді окремим збірником.

Організатором конференції був проф. Я. Келебай, а головуючими на окремих сесіях були: д-р Жан Міруцький, д-р Євген Калужний, Ігор Пришляк, проф Радослав Жук, Роман Гуцал, інж. Ярослав Чолій, мгр Орест Павлів, Євген Чолій. Роман Яримович, проф. Роман Сербин і д-р Богдан Павчук

(ор)

Пам'яті „літературних усмішок..".

(Св.п. Стефанії Кохановської)

Св.п. Стефанія Кохановська

Слово в нашій мові таке багатогранне, таке багате, насичене змістом і почуванням.

Коли розмовляємо з кимсь у щоденному житті, не здаємо собі справи з ваги слова, часто кидаємо його на вітер, легковажимо ним.

Слово набирає ваги у мистця, творця сукупности слів в означених формах. Це відноситься не тільки до творів великих поетів чи письменників. У деякій мірі відноситься це і до сатириків, чи й до авторів літературного жанру гуморески. Має значення для людини те, що пробуджує в ній її не раз приспану буденщиною духовість, що причиняється до щирого природного їй відруху творити безкорисне добро, усміхнутись, радіючи красою Божого світу чи щастям якоїсь істоти, твору Божого, чи то підтримати когось у тяжкому горі.

Цих кілька думок прийшло на думку, згадуючи людину саме з ось цими якостями. Св.п. Стефанія Кохановська з дому Пушкар, була особливим скарбом у громаді; її присутність відчувалася якось усюди, і то завдяки її особливостям як людини і як автора творів жанру гуморески. Її віршоване слово визначалося дотепністю, а то й гостротою незлобливої сатири.

Людина буває пригноблена чимось докраю, коли, здавалося б, уже неспроможна ставити опору ударам долі — загально-національної, громадської чи особистої. Такого відчуття зазнавали ми не раз у різних періодах життя. Певно, зазнала цього й авторка гуморесок Стефанія Кохановська. Та вона уміла протиставитися цьому, опромінити лице усміхом, очі — блиском легкої іронії, і потішити не одного з нас. Ми любили її життєрадісні й дотепні виступи на різних громадських імпрезах. Годі ми начебто бачили себе збоку, коли слухали її влучні порівняння і легкі шаржі, що підкреслювали дійсні риси лядей, працівників громади, яку вона любила і яка її любила.

Дійсно 1 філядельфійська громада зубожіла через відсутність веселої і дотепної пані Стефанії.

Подаємо тут коротко дані її трудолюбивого життя, за інформаціями її мужа інж. Зеновія Кохановського.

Марія Стефанія Кохановська народилася 10-го лютого 1906 року в Баричі на Перемищині в родині народних учителів Євгенії і Антона Пушкарів. Середню освіту здобула в Дівочому інституті і в Державному семінарі в Перемишлі.

Була обдарована гарним голосом, альтом, і добрим слухом. Уже в шкільному віці співала в репрезентативних хорах. Свою співочу діяльність почала в перемиському „Бояні" під диригентурою проф. Вахнянина, а закінчила її у філядельфійському хорі „Кобзар" під диригентурою д-ра Антона Рудницького.

Над усе любила дітей і з посвятою віддавалась їх вихованню і науці. Учителювала в народних школах Перемищини до свого одруження в 1930 році. Тоді переїхала до Кракова за своїм чоловіком Зеновієм, який дістав там працю інженера і посвятилася вихованню власних дітей і веденню свого дому, що виконувала з великою відданістю.

Прийшли страхітливі воєнні часи, часи безмежних невигод, гнітючої непевности, довгої скитальщини і, врешті, якже очікуваного, але й багатого трудноцами переселення.

Осівши у Філядельфії в 1949 році, Стефанія повернулася до своєї улюбленої професії, почала вчити у школах українознавства. Щоб уможливити українським матерям заробити на утримання родини в їх тяжких початках на новому поселенні, Стефанія почала приймати іхніх малят, включно з тими, що були в пеленках, у свою простору хату під опіку на протязі часу іхньої праці. Ця поміч принесла Стефанії найбільше вдячности з усієї її багатогранної діяльности.

Значну частину своєї праці віддала вона громаді, в першу чергу, в організації Союзу Українок. Вона була одною із основниць 43-го Відділу СУА, на протязі багатьох років займала різні пости в тому Відділі, від посту голови почавши. На терені СУА її праця виходила поза рамки її Відділу. Вона виконувала часто обов'язки референтки філядельфійської Окружної Ради СУА, брала участь у конгресах СУА і в різних окремих акціях громадського характеру з рамени СУА.

Особливу увагу присвячувала Стефанія дитячим садочкам, пропагуючи їх при відповідних нагодах та у пресі, докладаючи всіх зусиль до їх постання й вдержання. Знаходила час і для праці на добро Церкви при переводженні різдвяних коляд, базарів, патріярших акцій і т.п.

15-го квітня 1983 року спокійно згасло її туземне життя.

Теплими словами згадував сл.п. Кохановську голова Товариства Українських Інженерів, тепер вже покійний інж. Евстахій Филипович. „Св.п. Стефанія Кохановська з Пушкарів залишила в смутку ТУІА, яким жила, тішилася його успіхами не менше ніж її муж, основник філядельфійського Відділу ТУІА та перший його голова. Не було загальних зборів Централі, не було загальних зборів ТУІА у Філядельфії, на котрих не було п-і Стефи разом із мужем. Не було інженерського пікніку, товариських зустрічів кожного року, на котрих ми не зустрілись би з завжди усміхненою Стефою Кохановською. А скільки вечорів, скільки спільних товариських зустрічів, на котрих розвеселювала присутніх своїми віршами-сатирами на актуальні справи нашої громади. Понад 30 славних балів інженерів у Філядельфії, якими захоплювались гості. Але мало хто знає де і хто укладав перші пляни і програми тих балів.

У гостинному домі панства Стефанії і інж. Зеновія Кохановських „українізувалася" на протязі кількох років оркестра дон Антона з Філядельфії, якою захоплювалися гості наших балів, бо напочатку не було стільки добірних українських оркестр, як сьогодні. Сама С. Кохановська працювала для товариства і захоплювалась у праці інших дружин інженерів.

В останньому часі мала вона бажання, щоб філядельфійський Відділ ТУІА був першим з усіх відділів Товариства і заснував комітет дружин інженерів. Це бл.п. Стефці вдалося за головства в Товаристві інж. Евстахія Филиповича, містоголовства інж. Романа Андрейчика. Тоді вибрано на сходинах Управу Комітету пань, яку очолила Віра Андрейчик, дружина містоголови. До Управи Комітету ввійшло багато дружин інженерів, а між ними і Стефа Кохановська. Вона писала згодом на сторінках української преси про цю подію у Товаристві та заклопоти у відділі ТУІА піти слідами Філядельфії".

Пам'ять про Стефанію Кохановську довго гітиме серця членів УІА й громади взагалі.

Н. Пазаняк

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСВТ „Ч.Січ" — Принстон С.К. 2:1 (1:1, 1:0)

Принстон, Н.Дж., — Були це півфінальні змагання в Ню Джерзі за аматорську чашу ЗСА, в яких „Ч.Січ" елімінувала чоловий клюб 1-ої дивізії „Гарден Стейт Ліги", яким є Принстон С.К. В осінній рунді цьогорічного сезону „Січовики" досі перемогли в різних конкуренціях лідерів трьох різних ліг: „Шейфер Ню Джерзі", „Космополітаньні Ню Йорку — Ню Джерзі" і Італійсько-Американської Ню Джерзі. Слід зазначити, що цим разом на стадіоні відомого університету в Принстоні „Ч.Січ" зустріла не менш сильного суперника, доказом чого був звітовий змаг, у якому українські футболісти осягнули перемогу щойно в 115-ій хвилині, тобто в кінці другої половини півгодинної догривки.

Вже в 6-ій хвилині цих змагань господарі здобули ведення 1:0, яке вдержали до 40-ої хвилини, коли Володимир Ткач успішно вирівняв вислід 1:1. Після перерви „Січовики"на початку мали ініціятиву і створили під воротами Принстону кілька критичних ситуацій, але їх енергійно ліквідували добрий воротар і оборона господарів. В дальшому ході змагань гра проходила рівнорядно, і в ній теж попиcувалися воротар і оборона „Ч.Січі". Не зважаючи на великі зусилля змагунів обидвох дружин, ремісовий вислід 1:1 не змінився до кінця нормального часу зустрічі, і суддя, згідно з правилами турніру, зарядив півгодинну догривку. Перша половина цієї догривки була неначе копією другої половини гри в нормальному часі. Щойно в кінцевій фазі догривки, коли можна було запримітити втому змагунів обидвох дружин, „Січовики" зуміли перехитити її у свою користь. В 115-ій хвилині з гарної акції Букачевського Торій здобув переможного гола. На відзначення заслужила вся дружина „Ч.Січі", що і цим разом підтвердила вищу клясу, гідну своєї позиції в „Мейджор Дивізії" Шейфер Ліги. Знаменитий воротар М. Хамуляк, як і дефензива (Ю.Бакун, Р.Павлюс, Й. Зулійо, Д.Ромійо) успішно розбивали всі задуми швидкого і технічного суперника. Офензивні помічники, особливо Ткач, ефективно організували і часто викінчував офензивні акції. В нападі як завжди на вістрі атак діяв А. Бакун, якого цим разом щільно крив технічно заавансований „штопер" Принстону. Завзято змагалися Сабрій, Хмілевський, Саба і особливо Торій, який здобув рішального про переможного голя. Як завжди добре підготовив дружину до цих змагань провідник Володимир Бакун разом із своїм близьким штабом.

УСВТ „Ч.Січ" — Монтклер „Страйкерс" 8:2.

У неділю, 11-го грудня ц.р., молоді юнаки „Ч.Січі" розпочали зимовий турнір „Куґарс Адідас" у закритій залі середньої школи в Мейплвуді. Свою першу зустріч під проводом Андрія Гбура молоді „Січовики" закінчили високою перемогою 8:2. Голі здобули: Р.Понось 2, Т.Федоренко — 2, В.Гбур — 2 і Б.Полянський 2. Крім згаданих, у цій дружині виступають: Т.Бортник, Е.Геґенбляк, М.Біназеський, Л.Луценко, К.Монфільо, Я.Павлик, Я.Твардовський, Г.Сергіїв, Д.Конор.

(от)

ОЛІМПІЙСЬКИЙ ФУТБОЛЬНИЙ ТУРНІР - 84

У січні 1983 року почались офіційно футбольні елімінації до Олімпійського турніру в Лос Анджелес з участю біля сотні національностей. До сьогодні в турнірі залишилося ще 63 дружини, число, яке в кінті 1984 року буде зменшене до 16-ти, властиво до 14-ти дружин, беручи під увагу, що збірна ЗСА, як господар турніру, і Чехо-Словакія, як останній олімпійський чемпіон, кваліфікуються автоматично. Згідно з олімпійським правильником, одобреним ФІФО, кінцева 16-ка, не враховуючи організатора і чемпіона та беручи до уваги географічне положення, мусітиме складатися із чотирьох европейських дружин, трьох з Африки, трьох з Азії та Океанії, двох з Південної Америки та двох із Північної і Центральної Америки.

Олімпійський футбольний турнір у Лос Анджелесі в 1984 році буде першим в історії Олімпіяд на американському ґрунті, маючи на увазі, що один перед тим у 1904 році в Ст. Люїс був тільки пробним, а в 1932 році на Олімпіяді в Лос Анджелес взагалі не було футболу в олімпійській програмі. Дотепер футбольна збірна ЗСА брала участь у 7-ох олімпійських турнірах, а саме: в Парижі в 1924 році, в Амстердамі в 1928 році, в Берліні в 1936, в Лондоні в 1948, в Гельсинках у 1952, в Мельборні в 1956 та в Мюнхені в 1972 році, проте ніколи не здобула олімпійської медалі. На маргінесі слід відмітити, що в складі одної американської збірної (в 1956році в Мельборні) виступав один українець, теперішній редактор щоденника „Свобода" Зенон Снилик. Оскільки собі пригадую, він змагався тоді на позиції правого помічника. З історичної точки погляду, олімпійські футбольні розгри в перших 50-ох роках стояли під знаком виразної переваги західноевропейського бльоку, при чому Мадярщина здобула найбільшу кількість, тобто три золоті медалі. Якщо йдеться про організацію олімпійського футбольного турніру в Лос Анджелесі у 1984 році, то слід зазначити, що його офіційне відкриття відбудеться 29-го липня на стадіоні університету Стемфорд, який містить коло 85,000 глядачів. Там відбудуться теж перші змагання турніру, чвертьфінали 5-6-го серпня та один із півфіналів 8-го серпня. Деякі зустрічі (але тільки першої рунди) є заплянованi на східньому побережжі, а саме: на військовому стадіоні в Аннаполісі і на Гарвардському стадіоні в Бостоні. Очевидно великий фінал та один із півфіналів відбудуться на Ровз Бовл стадіоні в Пасадіна.

Роман Дубляниця

УСЦК-СХІД ПРОВОДИТЬ АКЦІЮ НА ВИДАННЯ КНИЖКИ О. СКОЦЕНЯ „З ФУТБОЛОМ У СВІТ"

У половині грудня 1984 року з Управи УСЦАК-Схід вийшли листи до наших спортових осередків, Братських Союзів і українських фінансових установ, в яких Управа Української Спортової Централі Америки і Канади — Делегатура Схід, повідомила, що рукопис книжки „З футболом у світ" пера колишнього „аса" Олександра Скоценя готовий до друку. Книжка матиме приблизно 400 сторінок друку, в цьому біля 50 історичних фотосвітлин. Вона матиме свою унікальність та неоцінену вартість з огляду на достовірні матеріяли, оперті на дійсних подіях і фактах, як теж певні злиттєві дані, які в іншому випадку пропали б, пішли б у забуття.

Схвалюючи і доцінюючи це рідкісне в наших обставинах видання, Управа УСЦАК - Схід просить згадані наші установи, включитися до прихильників української спортової літератури та вислати на це видання фінансову пожертву на покриття коштів друку, що виносимуть коло 15,000 долярів. Автор книжки не в силі сам покрити цього великого кошту.

Списки жертводавців будуть опубліковані на сторінці „Сортових Вістей" — „Свободи". Пожертви слід висилати на адресу Управи УСЦАК - Схід: USCAK - East, Publishing Committee, 690 Sanford Ave, Newark, N.J. 07106.

Лещатарські змагання

Чаші, уфундовані приятелями КЛК Ню Йорк-Клівленд у пам'ять д-ра Мирослава Орловського

В цьому році припадають 30-ті роковини лещатарських крайових змагань, що почалися у Вайт Фейс, Н. Й. у 1954 році. 18-го лютого 1984 року з цього приводу відбудуться змагання під час лещатарських з'їздів Сонг Мавнтен, біля Сиракюз, Н. Й.

Також цього року припадає 60-річчя Карпатського Лещетарського Клюбу і 20-річчя Карпатського Лещетарського Клюбу Клівленду, що будуть відзначені ювілейними змаганнями. Господарями цих змагань будуть КЛК Торонто і „Сокіл" Сиракюзи. Запланована в межах ювілейних святкувань з'їзд для змагунів 1954 року. Бажаючі взяти участь у з'їзді мусять вислати свої аплікації на адресу Нафії Шаран: 1647 Westmoreland Ave., Syracuse, N. Y. 13204.

Спогади з минулих змагань у фільмах і знімках. Людей, що мають знімки з 1954 до 1980 років, прохаємо висилати копії їх на адресу Зенка Кассараби: Crestwood Lane, Peabody, Mass.,01960.

Змагання у двох конкуренціях—крутобіг і великий крутобіг.

Роздача нагород для чемпіонів.

Ювілейний бенкет із забавою.

Щоб гідно відсвятквати нашу лещатарську традицію а Карпат тепер і могти святкувати у майбутньому, лещатарям слід приїхати масово на змагання, а також привести зі собою нових молодих змагунів

На іменинах у мистця

Чомусь так виходить, що восени починаються празники, ювілеї, відзначення, посвячення і до того багато іменин. Почавши бо від св. Наталії, Софії, приходять Дмитро, Михайло, Роман, Андрій, Микола і аж до Різдва. Нема родини, щоб хтось не мав імени котрогось святого. Бо ми, старша ґенерація, тримаємо ще традицію святкувати іменини, а не уродини, як прийнято в Америці, як казав наш батько, —ми маємо свої святих, свої імена, то нащо рахувати комусь роки.

Цього року я мала приємність бути в гостині нашого сеньйора-маляра Михайла Мороза. Я зажурилася, як дістатися до обителі Морозів, бо то досить далеко, поза Ню Йорком, майже на селі, де є багато простору і багато неба. Але як то добре мати добрих сусідів! Родина Щербанюків запросили мене до свого авта, і так я ще в товаристві Іваса Керницького (Ікера) дісталися щасливо до своєї цілі.

Просторий дім на горбочку освітлений як морська ліхтарня. Гості прибували з побажаннями. А мене ціка вило оглянути картини мистця. А їх так багато! Нема вільної стіни. І надолині, у всіх кімнатах і на поверхах і в фойє, і вздовж сходів. Це тільки ті, що висять на стінах. А скільки ще є нерозвішаних. Солеизант веде мене, показує свої скарби, які мають свою історію, тому так тяжко йому з ними розстатися. Між ними дипломи академій: французької, римської, всякі подяки, відзначення.

Але просять вже до вечері і треба переключитися на інші мистецькі твори,накритий стіл працьовитої господині, милої і привітної п-і Ірини.

Зразу попала я в настрій нашого празника. Не тільки що багато заставлений стіл з м'ясивами, салатками і препишними тортами, але майже всі гості,коло 30 осіб, з нашої дорогої Галичини, де ми майже всі знайомі. Отець парох І. Давидович з синьоокою імостею додавали гостині святкового настрою. Як було мені приємно і зворушливо, коли о. парох згадав мого чоловіка, що викладав грецьку мову в Богословській Академії у Львові, і мого брата о. Вячеслава (помер у Львові після 10-літнього заслання), що з ним студіював в Академії. Д.Савка, кузинка п-і Ірини з Монтреалю, родину якої я ще знала зі Львова, як дітки, всюди була присутня і пильнувала, щоб гості мали повні тарілки і келіхи. А Маруся Левицька, дотепна „ґуцулка", бавила гостей. Було невимушено і весело. І забула я, що це в Ню Йорку, а не на празнику в Галичині.

Але час летить, „канонічна гора" зближалася, і ми ладимось також в дорогу. Пригадалися молоді літа... Та треба вертатися до буденщини в новому світі.

Ольга Соневицька